

PhDr. Simona Binková, CSc.
Středisko ibero-amerických studií
FF UK

Posudek diplomové práce

Marta Hlávková, *Josef Ladislav Erben a obraz Ameriky*, FF UK v Praze, Středisko ibero-amerických studií, Praha 2007, 109 str. + příl.

Diplomantka se ve své práci věnuje polozapomenuté osobnosti české cestovatelské literatury J. L. Erbenovi (1888-1958), který je sice zmiňován v základních biografických přehledech a příručkách českých cestovatelů a význačných osobností, ale jako skutečně čtený autor stojí již dlouho na okraji zájmu i čtenářského povědomí. Přitom je jednou z mála českých osobností, jež procestovaly prakticky celý svět (s výjimkou Antarktidy). Nejdéle se zdržoval v Austrálii, kde našel i svůj poslední domov, a v Jižní Americe, jejímž obrazem v jeho literárním díle se autorka zvláště zabývá. Neomezuje se však jen na publikované knižní práce, ale rozšiřuje svůj pohled i na soukromé deníkové zápisky, na jeho publicistickou, fotografickou a také odbornou sběratelskou činnost z oblasti etnografie a entomologie.

Práci člení na osobní portrét J. L. Erbena (str. 5-13), na kapitolu věnovanou čtyřem vydaným cestopisům z jeho opakovaných pobytů v Jižní Americe (str. 14-44), na pasáž, v níž se zabývá jediným dochovaným osobním deníkem cestovatele - z jeho druhé cesty do Jižní Ameriky z let 1932-1935 (str. 45-54), a také na dnešní veřejnosti málo známý obraz Erbena publicisty, fotografa a sběratele (str. 55-64). Další kapitolu tvoří údaje o Erbenových osobních setkáních s krajany během jeho cest po Jižní Americe a jeho vlastní zkušenosti relevantní pro případné zájemce o vystěhovalectví (str. 65-76). Poslední kapitolu představuje srovnání Erbenových cestopisů s díly časově i geograficky srovnatelných autorů: Františka Čecha-Vyšaty, Alana Forejta a Anny Kodýtkové (str. 77-101).

Práce Marty Hlávkové se vyznačuje jasným záměrem, přehledným členěním práce, pečlivou prací s prameny (nejen tištěnými, ale i s archívní dokumentací) - přínosem je nejen užití osobního deníku a dalších materiálů (včetně fotodokumentace), uložených v Náprstkově muzeu, ale i rodinné kroniky z Literárního archivu Památníku národního písemnictví na Strahově a odborné korespondence dochované v Archivu Národního muzea v Praze.

Diplomantka tak pečlivou heuristickou prací shromáždila cenný materiál umožňující komplexní pohled na Erbena cestovatele, z jehož aktivit na australském kontinentě odkazuje na práci Stanislava Novotného "Půl století světoběžcem" a sama se věnuje především jeho

jihooamerickým zkušenostem. Vedle cestovatelských aktivit nezapomíná zdůraznit jeho zásluhy sběratele a dodavatele botanických, zoologických (hlavně entomologických) a etnografických materiálů pražským muzeím, jež konfrontovala - podle Erbenových záznamů a údajů jeho pražského spolupracovníka a prostředníka, mladšího bratra Václava, a podle informací nynějších kurátorů a muzejních pracovníků - s dobovým i současným stavem v českých muzejních fondech. Odkazuje také na jeho zaujetí pro fotografii a fotodokumentaci, jehož výsledkem je více než tisícovka negativů a diapozitivů, užívaných jako ilustrační materiál k jeho publicistickým pracím a jako doprovod jeho přednáškové činnosti za pobytů ve vlasti.

Práce nemá mnoho prohřešků, jež by se jí daly vytknout: kromě již zmíněných kladů se vyznačuje i kvalitním jazykovým zpracováním a formálními náležitostmi. K výhradám by patřilo snad jenom společné zařazení tištěných pramenů (cestopisná literatura) a sekundární literatury knižního charakteru do jediné položky uváděné literatury; dvakrát se objevuje údaj o reakci čs. ministerstva vnitra zprostředkovaného konzulátem v Melbourne o odmítnutí čs. občanství s údajem o Josefu Erbenovi narozeném 22.6.1988, datovaném v roce 1949 (str. 11 a 103- v případě roku 1988 jde o „překlep“ ministerstva, konzulátu nebo autorky??); někdy by byla záhodná lokalizace nebo identifikace starších toponym s moderními již při prvním užití (str. 16 - Pará; označení Belém se objevuje až na str. 32); opakovaně užívané označení venezuelská Guayana nepatří k oficiálním pojmenováním a čtenář by přivítal jeho vymezení; písemné podoby Čako a Čile, převzaté (podobně jako výrazy kontratisté a obrazes) zřejmě z Erbena, neladí ani s běžným územím ani s následným korektním výskytem v diplomové práci, v případě španělských výrazů mimo citát doporučuji české ekvivalenty nebo grafické odlišení – uvozovky nebo kurzíva; k misionáři S. Fritzovi je vedle Janského publikace daleko podrobnější biografii práce J. a R. Gickelhornových (Im Kampf um den Amazonenstrom..., 1943) a V. Šimka a K. Šimkové-Broulové (Samuel Fritz. České stopy na březích Amazonky, 2002); v poznámce by neškodil také stručný biografický odkaz na významného německého etnologa Karla von den Steinen a jeho příbuzného Wilhelma. V celku práce jde však o naprosté drobnosti.

Diplomová práce M. Hlávkové je vzácně vyvážená po obsahové i formální stránce, přináší nejen shrnutí doposud převážně rozptýlených údajů o autorovi a jeho díle, ale i řadu informací, jež jsou výsledkem badatelského zájmu diplomantky. Jako nejpřínosnější se jeví analýza Erbenových latinskoamerických pobytů a jejich literárního zpracování, které by si zasloužily i zveřejnění. Práce splňuje podmínky požadované k obhajobě a pro její kvality navrhuji klasifikaci známkou výborně.

Simone Bilik

V Praze, 18.5.2007